

pillérrel támasztották meg. Az alapozás a késő középkori járószinttől számítva kb. 120 cm mélységig ért le, alatta bolygatatlan barna homokos altalajt találtunk. A torony falai több mint 1,5 m szélesek, többnyire kemény, jó megtartású vulkáni kőből készültek. A torony egykori bejáratának helyén simára kopott köveket találtunk, melyek az egykori járószintet, azaz a kapu „küszöbének” magasságát jelzik. Az épület belsejében talált rétegek leletei alapján a torony – és a hozzá csatlakozó városfal – a 15. században, esetleg a 16 sz. második felében épülhetett.

BATIZI ZOLTÁN

413. Vác, Hal köz, Liliom utca 4.

(MRT 13/2 k. 31/65 lh.)

(Pest megye) R, Ú

2005 júniusában gázvezetékárokot ástak Vác É-i, Kisvác nevű részén, a Hal közben. Az 50 cm széles, 15 m hosszú árok földmunkáiról a kivitelező sajnós késve tájékoztatta a múzeumot, így a nagyrészt már betemetett árkot megfigyelni nem lehetett. A kidobott földből viszont késő rézkori (badeni kultúra) és 17–18. századi cserepeket, valamint állatcsontokat gyűjtöttünk.

A leletek a váci 31/65 sz. lelőhely DK-i irányú kibővülését jelzik.

BATIZI ZOLTÁN – KÖVÁRI KLÁRA

414. Vác, Kőhidi utca

(MRT 13/2 k. 31/10 lh.)

(Pest megye) B, LT

2005. március 24–29. között régészeti szakfelügyeletet láttam el a tervezett lakópark földmunkálatainál. A terület több mint 20 000 m², Vác belterületének ÉNy-i szélén, a Duna ártere feletti parton, a Buki-szigetre vezető úttól D-re található. A gázárkokat 50 cm szélességben, 110–120 cm mélyre ásták. Mindössze egyetlen helyen észleltem régészeti jelenséget: a Varsa köz alatt húzódó gázárkok É-i (Kőhíd utca felőli) végén. Két vörös paticsfolt sötétbarna, humuszos kultúrrétegben, de körülöttük beásás foltja nem rajzolódott ki. Leletet nem tartalmaztak, az árok szemben levő falában nem mutatkoztak. Ugyanakkor a lakópark teljes területén lehetett cserepeket gyűjteni az árkok kidobott földjéből. Hat meghatározott pontról bronzkori cserepeket gyűjtöttünk; egy ponton grafitos anyagú, fésűs díszű kelta fazék oldaltöredékét találtuk. A 2004 nyarán ismertté vált lelőhely a jelenlegi megfigyelések szerint jelentősen kiterjedt KDK-i irányba, a jövőbeni lakópark egészére.

KÖVÁRI KLÁRA

415. Vác, Március 15. tér

(Pest megye) Á, Kk

A 2005-ben és a korábbi években folyt feltárás alapján kijelenthetjük, hogy a mai Március 15. téren már az Ár-

pád-korban, valószínűleg a tatárjárás előtt is létezett egy jól keletelt, ismeretlen alaprajzú és anyagú templom, amelynek létezésére csak a köréje temetett, általunk feltárt, pontosan keletelt korai sírok utalnak. Feltehetően ennek pusztulása után épült fel a helyén, vagy közelében az első ÉK–DNy-i tengelyű kőegyház. A későbbiekben minden általunk ismert periódus ezt a tájolást követi. Ezen első, általunk ismert kőtemplom alapozásának több szakaszát, köztük támpillér nélküli ÉNy-i sarkát is megtaláltuk. Az egyik korai, jól keletelt temetkezés ennek az épületnek a Ny-i zárófala alá nyúlik. Feltehető hogy az első, pontosan keletelt templom a tatárjárás előtt létezett, és a pusztítás után a 13. sz. második felében betelepülő német telepesek építették – már eltérő, pontatlanabb tájolással – az első ismert kőtemplomot. A későbbi periódusoknak több részlete került elő, de a leletanyag teljes feldolgozása előtt igen bizonytalan a keltezésük.

A középkor végén, talán a 15. században épült fel az a támpilléres, háromhajós egyház, amely – igaz, több átalakítással – a 18. sz. közepéig fennmaradt, és amelyet Oracsek Ignác 1755. évi felméréséről ismerünk. Az 1755–1762 között folyt barokk átépítés során a korábbi templom K-i felét, szentélyét és a hajó K-i negyedét elbontották, teljesen megsemmisítették, helyébe a korábbi falak kőanyagából és 18. századi téglából készítették a templommal ellátott egyházat. Bizonyos, hogy az Oracsek-féle terven látható alaprajzot módosították, hiszen a nála látható falak mellett több, nála nem szereplő, ismeretlen rendeltetésű részletet is találtunk. Egy kései, 18. századi, É–D-i irányú temetkezés mutat arra, hogy az építkezés 1762. évi megszakítása, és a falak lebontása után egy rövid ideig még temetkeztek a templom környékére.

A temetőfal feltárt D-i, Ny-i és É-i bejáratai a – körítőfallal együtt – a 16–17. századra keltezhetőek. A leletek alapján bizonyos, hogy a fal megléte előtt ennek vonalán kívül is temetkeztek. A temetőfal DNy-i szakaszát a 18. században megújították, kissé kijebb tolva vonalát.

BATIZI ZOLTÁN

416. Vác, Szarvas köz 6.

(Pest megye) Kk, Kú

2005. március végén és április elején próbafeltárást végeztünk az egykori német város szélén elhelyezkedő telken (Hrsz.: 3066) a tervezett új ház alapterületén. Az L-alakú épület belsejében két, egymásra merőleges, és egyben egymással érintkező kutatóárokot húztunk. Az árkokban szinte mindenütt 18–20. századi beásásokkal, objektumokkal találkoztunk, melyek mélysége 2–3,7 m között váltakozott. Ezeket mind az altalajba ásták, szétrombolva az itt feltételezhető korábbi középkori rétegeket, objektumokat. Középkorra datálható jelenséget nem sikerült találni, viszont az újkori beásásokból számos 13–16. századi kerámiatöredék is előkerült.

BATIZI ZOLTÁN